מתני' [א]בעל אוב זה פיתום המדבר (א)משחיו וידעוני זה המדבר בפיו הרי אלו בסקילה [ב]והנשאל בהם באזהרה: גמ' [ג]מאי שנא הכא דקתני בעל אוב וידעוני ומאי שנא גבי כריתות דקתני בעל אוב ושייריה לידעוני ר' יוחנן אמר הואיל [ג]ושניהן בלאו אחד נאמרו ר"ל אמר ידעוני לפי שאין בו מעשה ור' יוחנן מאי שנא בעל אוב דנקט משום דפתח ביה קרא וריש לקיש מ"ט לא אמר כר' יוחנן אמר רב פפא חלוקין הן במיתה ור' יוחנן חלוקה דלאו שמה חלוקה (א) דמיתה לא שמה חלוקה ורבי יוחנן מ"ט לא אמר כריש לקיש אמר לך מתני' דכריתות ר' עקיבא היא דאמר לא בעינן מעשה וריש לקיש נהי דלא בעי ר' עקיבא מעשה רבה מעשה זוטא בעי מגדף מאי מעשה איכא עקימת שפתיו הוי מעשה בעל אוב מאי מעשה איכא הקשת זרועותיו הוי מעשה [ד]ואפילו לרבנן והתניא [ו] אינו חייב אלא על דבר שיש בו מעשה כגון זיבוח קיטור וניסוך והשתחואה ואמר ר"ל מאן תנא השתחואה ר"ע היא דאמר לא בעינן מעשה ור' יוחנן אמר [ה]אפילו תימא רבנן כפיפת קומתו לרבנן הוי מעשה השתא לריש לקיש כפיפת קומתו לרבנן לא הוי מעשה הקשת זרועותיו דבעל אוב הוי מעשה כי קאמר ר"ל נמי לר"ע אבל לרבנן לא אי הכי יצא מגדף ובעל אוב מיבעי ליה אלא אמר עולא [ו]במקטר לשד א"ל רבא מקטר לשד עובד עבודת כוכבים הוא אלא אמר רבא [ז]במקטר לחבר אמר ליה אביי המקטר לחבר חובר חבר הוא אין והתורה אמרה חובר זה בסקילה [ז]ת"ר [1]חובר חבר [ח]אחד חבר גדול ואחד חבר קטן ואפי' נחשים ועקרבים אמר אביי [ט]הלכך האי מאן דצמיד זיבורא ועקרבא אע"ג דקא מיכוין דלא ליזקו אסור ורבי יוחנן מאי שנא דכפיפת קומתו לרבנן הוי מעשה ועקימת שפתיו לא הוי מעשה אמר רבא שאני מגדף הואיל וישנו בלב

מתיב

מתני' פיתום. שם המכשף המדבר משחיו מעלה את המת מן הארץ ומושיבו לו בשחיו תחת זרועותיו ומדבר משחי אייסל"ה בלע"ז: ידעוני המדבר בפיו. כדמפרש בגמרא [ע"ב] חיה אחת יש ששמה ידוע ומכניס ממנה עצם לתוך פיו והעצם מדבר מאליו על ידי כשפים: הרי אלו בסקילה. כדכתיב (ויקרא כ) באבן ירגמו אותם: והנשאל בהם. שבא ושואל בהם להגיד לו דבר העתיד כגון שאול: באזהרה. דאל תפנו אל האובות (שם יט). ואזהרה דמכשפים גופייהו מלא ימצא בך וגו' וחובר חבר ושואל אוב וידעוני (דברים יח): גמ' בכריתות קא חשיב לכל כריתות שבתורה שחייבין עליהן על שגגתן חטאת ותנן (שם דף ג.) בעל אוב ולא תנא ידעוני: הואיל ושניהם בלאו אחד נאמרו. בלאו דאל תפנו אל האובות ואל הידעונים ואם עשה שניהם בהעלם אחד אינו חייב אלא חטאת אחת שהלאוין מחלקין לחטאות כדכתיב (ויקרא ד) אשר לא תעשינה דהיינו דברים שהן בלא תעשה וסמיך ליה או הודע אליו אלמא חטאת אלאוין קיימי והני אע"ג דכי עבד לחד מינייהו באפי נפשיה מיחייב דהא לאו אתרוייהו קאי לא תני להו לתרוייהו התם דכי תנינא התם מידי דמחייב אכל חד וחד כי עביד להו כי הדדי הוא דתנינן כדאמרינן התם ברישא דגמ'(ה) דפרכינן מנינא למה לי שאם עשאן כולם בהעלם אחת חייב על כל אחת ואחת הלכך לא מצי למתני ל"ז כריתות לחייבו ל"ז חטאות. והא דנקט הואיל ושניהם בלאו אחד נאמרו ולא נקט הואיל ושניהם בכרת אחת נאמרו משום דחלוק חטאות אינו תלוי בחלוק כריתות דהא מפטם שמן המשחה וסך משמן המשחה משום דאיכא שני לאוין על בשר אדם לא ייסך ובמתכנתו לא תעשו כמוהו (שמות ל) אע"ג דאין בשניהם אלא כרת אחת כדכתיב (שם) איש אשר ירקח כמוהו ואשר יתן ממנו על זר ונכרת מעמיו אמרי' התם(ו) דכי עביד להו בשוגג בהדדי מיחייב על כל אחת ואחת: ריש לקיש אמר ידעוני. להכי לא תנינא לה להתם משום דאפי' כי עביד לה באפי נפשיה לאו בר קרבן הוא לפי שאין בו מעשה וחטאת אינה באה אלא על המעשה דכתיב(ז) ועשה אחת אבל בעל אוב צריך להקיש בזרועותיו כדלקמן והקשת זרועותיו חשיב ליה מעשה אבל הכנסת העצם ידעוני אינו מדבר בשעת מעשה אלא לאחר המעשה שהוא בפיו מדבר העצם מאליו: ורבי יוחנן. דאמר ידעוני באפי נפשיה בר קרבן הוא והאי דשייריה משום דלא מיחייב תרתי עלייהו: מאי שנא בעל אוב דנקט. תנא למתנייה ושייריה לידעוני ולא נקט ידעוני ולשייריה לבעל אוב: משום דפתח ביה קרא. בכל דוכתי(ח) אוב כתיב ברישא: חלוקין הן במיתה. כשפירש סקילתן חלקן הכתוב כי יהיה בהן אוב או ידעוני מות יומתו באבן ירגמו אותם דמיהם בם [ויקרא כ] ולא כתיב וידעוני הלכך אי הוה ידעוני בר קרבן הוה מיחייב עליה נמי כי עביד ליה בהדי אוב: מ"ט לא אמר כריש לקיש. דפטר ליה לגמרי מקרבן הא ודאי בעינן מעשה: ר"ע היא. דקא חשיב מגדף בההוא מנינא ופליגי רבנן עליה במגדף משום דאין בו מעשה הלכך לר' עקיבא מחייב עליה ולא שיירה אלא משום דלא מחייב תרתי אתרוייהו: עקימת שפתיו. שעוקמין ומנענעין(ט) כשהוא מדבר חשיב ליה ר"ע מעשה אבל ידעוני אפי' עקימת שפתים ליכא: ואפי' לרבנן. קאמר ריש לקיש דהוה מעשה בתמיהה. כלומר מדלא פליגי רבנן עליה התם אלא במגדף אבל בבעל אוב מודו אלמא הקשת זרועותיו דבעל אוב הוי מעשה: אינו חייב. קרבן על שגגתן: מאן תנא השתחואה. לענין קרבן: ר"ע היא דאמר לא בעינן מעשה. רבה אלא מעשה זוטא: כי אמר ריש לקיש. דהקשת זרועותיו לבעל אוב הוי מעשה לר' עקיבא קאמר: אי הכי. מתני' דקתני התם [כריתות ג.] במילתא דרבנן יצא מגדף שאינו מחייב על שגגתו חטאת לפי שאין בו מעשה וגבי חטאת כתיב [במדבר טו] תורה אחת יהיה לכם לעושה בשגגה ואי הכי יצא מגדף ובעל אוב מבעיא ליה: במקטר לשד. בעל אוב דקתני בכריתות דמודו ביה רבנן בהכי עסקינן שמקטר לפני השד הממונה על אותו דבר דהוי מעשה גמור: עובד עבודת כוכבים הוא. ועובד עבודת כוכבים הא קתני לה התם [כריתות ג.]: ומשני במקטר לחבר. אינו מקטר לשם אלהות אלא ע"י הקטרה נעשה המכשפות לחבר השדים לכאן: חובר חבר הוא. ואינו אלא בלאו: והתורה אמרה חבר כגון זה בסקילה. תירוץ הוא. מאחר שמחבר את השדים במזיד אמרה התורה שיהא בסקילה וכל שזדונו חייב מיתה על שגגתו מביא קרבן דכי אמרי' חובר חבר אינו אלא באזהרה זה המחבר חיות ובהמות נחשים ועקרבים למקום אחד ע"י לחשים: אחד חבר גדול. מאסף חיות ובהמות גדולות: חבר קטן. מחבר שקצים ורמשים: ואפי' נחשים ועקרבים. לגרותן זה בזה או למקום מדבר שלא ימלאו ביישוב ויזיקו: אסור. וכגון שאין רצין אחריו שאין כאן משום פקוח נפש: הואיל וישנו בלב. עיקר חיוב הבא עליו תלוי בלב שמתכוין לברך השם שאפילו מברך את השם כל היום ואין בלבו כלפי מעלה אלא שהעלה את השם לדבר אחר ומכוונו בשם המיוחד ומקללו אינו מתחייב:

מתיב

והנשאל בהן. פ"ה באזהרה דאל תפנו ואזהרה דמכשפות גופיה מלא ימצא בך וקשה דאי אל תפנו אזהרה לנשאל א"כ יהא בו כרת דכתיב בפרשת קדושים והנפש אשר תפנה וגו' והכרתי אותה וי"ל איפכא דאזהרה לנשאל מלא ימצא בך (ס)דכתיב בקרא בתריה שואל אוב וידעוני: הואיל ושניהם בלאו אחד נאמרו. פ"ה שהלאוים מחלקים לחטאות כדכתיב אשר לא תעשינה וסמיך ליה או הודע אליו ואף על גב דבס"פ כלל גדול (שבת דף סט.) הוא דדריש ריש לקיש בשגגה עד שישגג בלאו שבה ור' יוחנן ס"ל שגג בכרת אע"פ שהזיד בלאו מ"מ בלאוין תליא מילתא כיון דאשכחן מפטם וסך דאיכא שני לאוין וכרת אחד מסתברא דלכך כתובין שני לאוין כדי לחייבו שני חטאות: מאן תנא השתחואה ר' עקיבא היא. תימה הא לא מחייב ר"ע במגדף אלא משום דכתיב כרת במקום קרבן כדתנן בספ"ק דכריתות (דף ז:) וא"כ בהשתחואה דלא כתיב ביה כרת במקום קרבן ליפטר וכן ידעוני אליבא דר' יוחנן לר"ע אמאי חייב הא לא כתיב ביה כרת במקום קרבן וי"ל דר"ע אליבא דדבריהם דרבנן קאמר להו לדידי לא בעינן מעשה לדידכו אודו לי מיהת במגדף דכתיב ביה כרת במקום קרבן א"נ כיון דחייב רחמנא במגדף ש"מ דבכל דוכתי לא בעי מעשה לענין קרבן כלל דעקימת שפתיו לרבי יוחנן אליבא דר"ע לא חשיב מעשה הואיל וישנו בלב כדלקמן ולר"ל אליבא דר"ע מחייביה אע"פ דלית בה מעשה רבה אלא זוטא: יצא מגדף ובעל אוב מיבעי ליה. בריש כריתות (דף ג.) משני חדא מתרתי נקט וליתני בעל אוב מגדף אילטריך ליה סד"א הואיל וכתיב כרת במקום קרבן אימא מודו ליה לר"ע קמ"ל ודרך הש"ס בכמה מקומות כן כדאשכחן בפ"ק דחולין (דף כג. ושם) ידו הימנית מדרבה בר בר חנה נפקא ומשני כהונה בעיא אצבע ובסוף התודה (מנחות דף פג.) משני כדי נסבא ובסוף דם החטאת (זבחים דף לח. ושם) משני הנך ב' שינויי: הואיל וישנו בלב. פי' בקונט' שאפי' מברך השם כל היום ואין לבו כלפי מעלה אלא לדבר אחר ומכוונו בשם המיוחד אינו חייב וקשה השתא השתחואה נמי ישנה בלב כדאמרינן (לעיל דף סא:) גבי אנדרטא אי לא קיבלה באלוה לאו כלום הוא וי"ל מדכתיב גבי ניגוה (נחום א) ממך יצא חושב על ה' רעה דהיינו רבשקה שגידף שהיה שלוחו של סנחריב מלך אשור וניגוה בארץ אשור ותלאו הכתוב במחשבה ולפי מאי דפרישי' לעיל (שם ד"ה רבא) דבשתם עבודת כוכבים מאהבה ומיראה חייב ניחא דאין תלויה בלב:

יצאו

מסורת הש"ס

א) [עי' תוספות מנחות לז. ד"ה קיבורת], ב) כריתות ג [כל הסוגיא ע"ש], ג) [לעיל סג. תוספתא פ"י כריתות ג:], ד) ג"ז שם בכריתות ג:, ה) [כריתות ג:], ו) [שם ג.], ז) [ויקרא ד], ח) [ויקרא יט, שם כ, דברים יח], ט) [שעוקמן ומנענען רש"ש],

תורה אור השלם

1. וְחֹבֵר חָבֶר וְשֹׁאֵל אוֹב וְיִדְּעֹנִי וְדֹרֵשׁ אֶל הַמֵּתִים: דברים יח יא

גליון הש"ס

תוס' ד"ה והנשאל כו' דכתיב בקרא. עיין עירובין יז ע"ב ובתורת חיים שם:

הגהות הב"ח

(א) גמרא דלאו שמה חלוקה דמיתה:

לעזי רש"י

איישל"ה [אישיל"א]. בית-השחי.

מוסף רש"י

לפי שאין בו מעשה. הילכך לאו בר קרבן הוא, אבל אוב יש בו מעשה שמנקש בזרועותיו ומדבר משחיו (כריתות ג:). חלוקין הן במיתה. ואי לאו הטעם דלית ביה מעשה מיתות מחלקן לחטאות, דהא חלוקין הן במיתות וה"ל למיתנינהו אי הוה בר קרבן (שם). ר' עקיבא היא. דאמר מגדף מביא קרבן דלא בעינן מעשה (שם). נהי דלא בעי ר"ע מעשה רבה. מדקתני מגדף (שם). הוי מעשה ואפילו לרבנן. מדקאמר ר"ל הקשת זרועותיו הוי מעשה וחזינן במתני' דפליגי רבנן אמגדף ולא פליגי אבעל אוב, ש"מ דאפילו לרבנן חשיב מעשה (שם). אינו חייב אלא על דבר שיש בו מעשה. דגבי חטאת כתיב ועשה אחת מכל מצות ה' (לעיל סג.). אלא אמר עולא. היינו טעמא דלא פליגי רבנן אבעל אוב, דלאו בהקשת זרועותיו איירי אלא במקטר לשד. לשר השדים (כריתות ג:). אחד חבר גדול. שמחבר חיות גדולות ומלמדן יחד (שם). חבר קטן. לחיות קטנות לוחש ומחברן בכשפים יחד (שם). דצמיד זיבורא ועקרבא. דלא חשיבי איסור ללוחשן (שם). הואיל וישנו בלב. עיקר איסורו תלוי ברוע לבו ידע למי גדף הילכך לא חשיב מעשה, אבל השתחואה אנו רואין שמשתחוה לעבודת כוכבים. גליון, הואיל וישנו בלב, עיקר איסורו במחשבת הלב ואין כאן מעשה, ומה שמדבר אינו אלא משמיע איסורו, אבל כפיפת קומתו היינו עיקר איסורו, דאילו היה מדבר במקבל עבודת כוכבים בלא השתחואה לא מחייב, דאין עיקר בלב אלא כפיפה היא החיוב (שם).

עין משפט נר מצוה

קעא א מיי' פ"ו מהל' ע"ז הל' א ב ופי"א הלכה יד סמג לאוין לא טור י"ד סימן קעט:

קעב ב מיי' שם פי"א הל' יד סמג שם:

קעג ג מיי' שם פ"ו הלכה ב:

קעד ד מיי' פ"א מהל' שגגות הלכה ב והלכה ד:

קעה ה מיי' שם פ"ז הלכה א:

קעו ו ז מיי' פ"ו מהל' ע"ז הלכה א [טוש"ע י"ד סי' קעט סעי' יט]:

קעז ח מיי' שם פי"א הלכה י סמג לאוין כד טוש"ע י"ד סימן קעט סעיף ה:

קעח ט שם סעיף ז וכפירוש רש"י:

מתיב ר' זירא [א]יצאו עדים זוממין שאין בהן מעשה ואמאי הא ליתנהו בלב אמר רבא שאני עדים זוממין הואיל וישנו בקול וקול לרבי יוחנן לאו מעשה הוא והא איתמר [ב]חסמה בקול והנהיגה בקול רבי יוחנן אמר [א]חייב ור"ל אמר פטור רבי יוחנן אמר חייב עקימת פיו הוי מעשה ר"ל אמר פטור [ג]עקימת פיו לא הוי מעשה אלא אמר רבא [ד]שאני עדים זוממין הואיל וישנן [ה]בראיה ת"ר [ב]בעל אוב זה המדבר בין הפרקים ומבין אצילי ידיו [ג]ידעוני זה המניח עצם ידוע בפיו והוא מדבר מאליו מיתיבי [1]והיה כאוב מארץ קולך מאי לאו דמשתעי כי אורחיה לא דסליק ויתיב בין הפרקים ומשתעי תא שמע [2]ותאמר האשה אל שאול אלהים ראיתי עולים מן הארץ מאי לאו דמשתעי כי אורחיה לא דיתיב בין הפרקים ומשתעי ת"ר בעל אוב אחד המעלה בזכורו ואחד [ד]הנשאל בגולגולת מה בין זה לזה מעלה בזכורו אינו עולה כדרכו ואינו עולה בשבת נשאל בגולגולת עולה כדרכו ועולה בשבת עולה להיכא סליק הא קמיה מנח אלא אימא עונה כדרכו ועונה בשבת ואף שאלה זו שאל טורנוסרופוס [ו]את ר"ע אמר לו ומה יום מיומים אמר לו ומה גבר מגוברין א"ל דמרי צבי שבת נמי דמרי צבי א"ל הכי קאמינא לך מי יימר דהאידנא שבתא אמר לו נהר סבטיון יוכיח בעל אוב יוכיח קברו של אביו יוכיח שאין מעלה עשן בשבת אמר לו ביזיתו ביישתו וקיללתו שואל אוב היינו ודורש אל המתים דורש למתים כדתניא [ה][3]ודורש אל המתים זה המרעיב עצמו והולך ולן בבה"ק [ז]כדי שתשרה עליו רוח טומאה וכשהיה ר"ע מגיע למקרא זה היה בוכה ומה המרעיב עצמו כדי שתשרה עליו רוח טומאה שורה עליו רוח טומאה המרעיב עצמו כדי שתשרה עליו רוח טהרה על אחת כמה וכמה אבל מה אעשה שעונותינו גרמו לנו שנאמר [4]כי [אם] עונותיכם היו מבדילים ביניכם לבין אלהיכם אמר רבא אי בעו צדיקי ברו עלמא שנאמר כי עונותיכם היו מבדילים וגו' רבא [ח] ברא גברא שדריה לקמיה דר' זירא הוה קא משתעי בהדיה ולא הוה קא מהדר ליה אמר ליה מן חבריא את הדר לעפריך [ט]רב חנינא ורב אושעיא הוו יתבי כל מעלי שבתא ועסקי בספר יצירה ומיברו להו עיגלא תילתא ואכלי ליה תנו רבנן מעונן ר' שמעון אומר זה המעביר שבעה מיני זכור על העין וחכ"א [י]זה האוחז את העינים ר"ע אומר [ז]זה המחשב עתים ושעות ואומר היום יפה לצאת למחר יפה ליקח לימודי ערבי שביעיות חיטין יפות עיקורי קטניות מהיות רעות תנו רבנן [ח]מנחש זה האומר פתו נפלה מפיו מקלו נפלה מידו בנו קורא לו מאחריו עורב קורא לו צבי הפסיקו בדרך נחש מימינו ושועל משמאלו

אל

מתיב רבי זירא יצאו עדים זוממין. אבל חטאת היא שנויה בתורת כהנים[י] גבי פר כהן משיח אחר שראינו דברים שהן כעובד עבודת כוכבים ודברים שאינן כעובד עבודת כוכבים למה נאמרה עובד עבודת כוכבים לומר לך מה עבודת כוכבים מיוחדת שחייבין על זדונה כרת ועל שגגתה חטאת אף כל שחייבין וכו' אי מה עבודת כוכבים מיוחדת שחייבין עליה מיתת ב"ד אף אני מרבה חייבי מיתות ב"ד ואת מי אני מרבה מקלל לאביו ומסית ועדים זוממין ת"ל ועשה[כ] יצאו עדים זוממין שאין בהם מעשה ואמאי לא הויא עקימת שפתיו מעשה הא לא תליא בכונת הלב: ה"ג **אמר רבא שאני עדים זוממין הואיל וישנן בקול.** עיקר חיובן בשמיעת קולם לפני ב"ד הוא בא וקול לית ביה ממש הלכך הוי כמגדף דתלוי בלב: **חסמה בקול.** לפרה דשה וכשרוצה לאכול חסמה בקולו: **והנהיגה בקול.** מנהג בכלאים דחייב משום לא תחרוש בשור ובחמור (דברים כב): **בראייה.** עיקר חיובא בא ע"י הראייה שמעידין שראו וראיה לית בה מעשה: **מבין הפרקים.** מעלה את המת ויושב לו באחד מבין פרקי העצמות של מכשף כגון על פרקי אצבעותיו או על פרקי ברכיו: **ידוע.** שם חיה: **כי אורחיה.** מתוך קברו ומתוך כך קולו נמוך: **לא דסליק ויתיב בין הפרקים.** ומיהו קולו נמוך לפי שאין בו חיותא: **בזכורו.** מעלה ומושיב את המת על זכרותו: **בגולגולת.** המוטלת מן המת לארץ ועונה מה ששואלין אותו ע"י כישוף: **אינו עולה כדרכו.** אלא רגליו למעלה: **עולה כדרכו.** ולא סליק למיתב בין הפרקים: **מה היום מיומים.** למה תחשב יום שבת יותר משאר ימים: **ומה גבר מגוברין.** מה לאיש כמוך להיות שר וגדול מכל אנשים: **דמרי צבי.** אדני חפץ לגדלני המלך קיסר המשילני: **שבת נמי דמרי צבי.** הקב"ה חפץ והזהיר על כבודו: **דמי יימר דהאידנא שבתא היא.** ודילמא אחד משאר ימים הוא שבת: **נהר סבטיון יוכיח.** נהר אחד של אבנים ובכל ימות השבת שוטף והולך וביום השבת שוקט ונח: **בעל אוב יוכיח.** שאינו עולה בשבת: **קברו של אביו.** דטורנוסרופוס כל ימות השבת היה מעלה עשן שהיה נדון ונשרף ובשבת פושעי גיהנם שובתין: **ביזיתו ביישתו קללתו.** הך קללה אינה אלא גדוף וכן היה לשונם כמו (מלכים א ב) קללה נמרצת שלא היה שם קללה אלא גדוף: **היינו דורש אל המתים.** ולמה נכתבו שניהם במקום אחד: **שתשרה רוח טומאה עליו.** שד של בית הקברות יהא אוהבו ומסייעו בכשפיו: **המרעיב עצמו כדי שתשרה עליו רוח טהרה.** נבואת שכינה: **עאכ"ו.** שהיא המדה נותנת שע"י תענית ובקשה תשרה עליו שכינה דהא מדה טובה יתירה על מדת פורענות ואנו צועקין על כך ואין אנו נענין אבל מה אעשה וכו': **אי בעו צדיקי.** להיות נקיים מכל עון: **הוו ברו עלמא שנאמר כי אם עונותיכם היו מבדילים.** הא אם לא היו בהם עונות אין כאן הבדלה: **ברא גברא.** ע"י ספר יצירה שלמדו לצרוף אותיות של שם: **ולא היה מהדר ליה.** שלא היה בו דבור: **מן חבריא.** הנבראים[ל] ע"י החברים אתה: **עיגלא תילתא.** גדול כאלו הגיע לשליש שניו וגמרה גדילתו דהכי שביחי ומעלי למיכל כמו (ב"מ דף סח.) ומגדלין אותן עד שיהו משולשין. ל"א[מ] שהיה טוב ובעל טעם כאילו הוא שלישי לבטן: **שבעה מיני זכור.** שכבת זרע מז' בריות ומעביר על עיניו ועושה כשפים: **אוחז את העינים.** אוחז וסוגר עיני הבריות ומראה להם כאילו עושה דברים של פלא והוא אינו עושה כלום: **המחשב עתים ושעות.** לשון מעונן כמו בעל עונות שמבחין[נ] את העונה ואומר היום יפה לצאת לדרך ויצליח למחר יפה ליקח מקח ויסתכר בו הלוקחו: **למודי ערבי שביעיות.** כלומר ערב שביעית למדין ורגילין להיות חטין יפות: **עקרי קטניות מהיות רעות.** כלומר העוקר קטנית ואינו קוצרן טוב אינן מתליעות ואין מרקיבות: **פתו נפלה מפיו.** צריך לדאג היום מהיזק: **נחש בא מימינו או שועל משמאלו.** סימן רע הוא לו: **צבי הפסיקו.** שהיה הולך ממזרח למערב והצבי הולך מצפון לדרום והפסיק דרכו:

אל

יצאו עדים. תימה למ"ל למעוטי עדים זוממין מקרבן הא אפילו בשוגג מיקטלי דלא בעי התראה וי"ל דמשכחת לה שהוזמו קודם גמר דין דאין נהרגין עד שיגמר הדין א"נ כגון שחזרו בהן מעצמן ואמרו מבודין אנחנו: **הואיל** וישנו בקול. תימה כי הדר ביה משינויא דקול ומסיק שאני עדים זוממין הואיל וישנן בראיה מאי משני מכל הני דתני בת"כ בהדיא עדים זוממין דממעט מועשה מקלל אביו ואמו ומסית ומדיח ונביא השקר ובספרים ישנים ל"ג עדים זוממין וה"ג אלא אמר רבא שאני מגדף הואיל וישנו בקול וכי פריך וקול לרבי יוחנן לאו מעשה הוא לא פריך אלא מעדים זוממים לאודיה דמודה ר' יוחנן בכולהו דקול לאו מעשה הוא אלא דוקא גבי חסמה משום דבדבורו קא עביד מעשה כשהבהמה שוחה לאכול והוא גוער בה זוקפת ראשה וה"נ עדים זוממין בדיבורייהו עבדי מעשה לחייב הנדון תדע [ס](דבפרק בתרא דמכות (דף טו:) א"ל רבי יוחנן לתנא לא תיתני מימר דבדיבוריה עבד מעשה אלמא לא חשיב עקימת שפתיו מעשה אלא היכא דבדיבורו עביד מעשה הלכך שינויא דקול קאי ולא הדרא ביה אלא מעדים זוממים מיהו בפ"ק דכריתות (דף ז.) קשה דאיכא התם כל הך סוגיא ושינויא דקול ליתא התם כלל וא"כ תקשה ליה מכל הני דתורת כהנים:

ריש לקיש אמר פטור. אליבא דמ"ד לאו שאין בו מעשה אין לוקין עליו פליגי בפרק הפועלים (ב"מ דף צ: ושם) דהא ר"ל אית ליה פרק שבועות שתים (שבועות דף כא.) לוקין עליו:

מעלה בזכורו. פ"ה מעלה ומושיב המת על זכורו ולא יתכן בבעל אוב דשאול אלא נראה דשם מכשפות כך הוא תרגומו דאוב וידעוני מתרגמינן בידין וזכורין ומיהו יש לתמוה קצת דהוה ליה למנקט המעלה בידין שהוא תרגומו של אוב:

המחלל

קעט א מיי' פ"ט מהל' כלאים הלכה ז ופי"ג מהלכות שכירות הלכה ב סמג לאוין קפד רפח טוש"ע י"ד סי' רצז סעיף יא וטוש"ע ח"מ סי' שלח סעיף ג:

קפ ב מיי' פ"ו הל' ע"ז הלכה א סמג לאוין לח:

קפא ג מיי' שם הל' ב סמג לאוין לט:

קפב ד מיי' שם הל' א סמג עשין לח:

קפג ה מיי' שם פי"א הל' יג סמג לאוין נ טוש"ע י"ד סי' קעט סעיף יג:

קפד ו ז מיי' שם הל' ח ט סמג שם טוש"ע י"ד שם סעיף ג וסעיף טו:

קפה ח מיי' שם הלכה ד טוש"ע שם סעיף ג:

א) כריתות ד., ב) ב"מ צ:, ג) [עי' תוספות יבמות קה. ד"ה ככה], ד) [כריתות ד.], ה) [ברב אלפס רעג. כתב בשם רב האי גרסתו הואיל וישנן בגיה וע"ש שהאריך בפרושן], ו) [בס"א נוסף: הרשע], ז) [נדה יז. וע"ש בפירש"י], ח) ריעב"ץ גריס רבה, ט) לקמן סז:, י) [ויקרא דבורא דחובה פרשה א פ"א], כ) [ויקרא ד], ל) בס"א: הנולרים, מ) [עי' רש"י עירובין סג. וע"ש רש"י פסחים סח. וקל"ע ועי' תוס' גיטין נו. ורש"י שבת יא.], נ) בס"א: שמשבחין, ס) [צ"ל דבפ"ק דתמורה דף ג:],

תורה אור השלם

1. וְשָׁפַלְתְּ מֵאֶרֶץ תְּדַבֵּרִי וּמֵעָפָר תִּשַּׁח אִמְרָתֵךְ וְהָיָה כְּאוֹב מֵאֶרֶץ קוֹלֵךְ וּמֵעָפָר אִמְרָתֵךְ תְּצַפְצֵף: ישעיהו כט ד
2. וַיֹּאמֶר לָהּ הַמֶּלֶךְ אַל תִּירְאִי כִּי מָה רָאִית וַתֹּאמֶר הָאִשָּׁה אֶל שָׁאוּל אֱלֹהִים רָאִיתִי עֹלִים מִן הָאָרֶץ: שמואל א כח יג
3. וְחֹבֵר חָבֶר וְשֹׁאֵל אוֹב וְיִדְּעֹנִי וְדֹרֵשׁ אֶל הַמֵּתִים: דברים יח יא
4. כִּי אִם עֲוֹנֹתֵיכֶם הָיוּ מַבְדִּלִים בֵּינֵכֶם לְבֵין אֱלֹהֵיכֶם וְחַטֹּאותֵיכֶם הִסְתִּירוּ פָנִים מִכֶּם מִשְּׁמוֹעַ: ישעיהו נט ב

מוסף רש"י

יצאו עדים זוממין. בתורת כהנים גבי פר כהן משיח, והכי אמרינן אחר שריבינו דברים שהן בעבודת כוכבים ודברים שאינן בעבודת כוכבים יכול שאני מרבה המסית והמדיח ועדים זוממין ת"ל ועשה, יצאו אלו שאין בהן מעשה יצאו מכלל חטאת (כריתות ד.). **חסמה בקול.** כשהיתה שוחה לאכול היה גוער בה (ב"מ צ:). **והנהיגה בקול.** בכלאים ואינו אוחז במרדע (שם). **עקימת פיו הוי מעשה.** והוה ליה לאו שיש בו מעשה ולוקין עליו (שם). **הואיל וישנן בראיה.** עיקר עדותן בראיית העין שמעידין מה שראו, הילכך לא חשיב מעשה (שם). **רוח טומאה.** כמדת הנלים שקורין גרמנטי"ר האוחזים את העינים (נדה יז.). **ועסקי בספר יצירה.** וממילא אברו להו עגלא תילתא על ידי שהיו מצרפים אותיות השם שבהם נברא העולם ואין כאן משום מכשפות, דמעשה הקב"ה הן ע"י שם קדושה שלו (לקמן סז:).